

מסורת הש"ס

(א) לעיל ג.ט.ו. צ (ג) [לעיל ד: ע"ש] פסחים סה. [מנחות טו: ע"ש חופי' פסחים פ"ד ה"ו].
(א) ע"י ת"כ ויקרא גובה פרשי ד הוי"ג. (ד) [מוספי' סנהדרין פ"ג ה"ג מכות ט. תמורה כ"א.].
(ס) עירובין ב.ב.ו. (ו) [וע"פ תוס' עירובין ב: ד"ה צ"ן והי"א וז"ל א"ל].
(ז) [וע"י מוס' לעיל נל: ס"ה מן ל"ט]. (ח) לעיל ז: ע"ש.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואומר קלעים וכו' חמש עשרה אמה גובהה וכו':
(ב) בא"ד ומיהו כמקון נמי קשה כי פריך וכו' והתני וכו' אמאי לא מטיי וכו' לורת פתח אלא צ"ל דתיין: (א) בא"ד ועד י"ל דשער החצר:

גליון הש"ס

גפ' אין אוכלין בנינו שריר בנהו. ולאחר שחזר ויבנה ע"י מוס' צ"מ דף נג ע"ב ד"ה לא פליגי:

שינויי נוסחאות

[א] גירסת כ"ל הא מה אנן מקיים והשת אמות קומתו משפת מזבח ולמעלה ושלש אמות קומתו ושלש אמות קומתו משפת סוכב ולמעלה לבר מאמה קרנות:
[ב] בשמ"י חמש אמות קומתו. [וע"ל שו"ת ט"ס: ג] מ"ל וירוקו וזיקה אחת כנגד היסוד שאם נשפך דמיו (כ"ב.צ) וכו' לעיל ד: ובמנחות (ט): ד' מ"ל קרקע (כ"ב.צ): [ח] מ"ל אה קומת' שפרכה (כ"ב.צ): [ז] מנלך אחיא קדש קדש ל"ל (ש"ס). וע"י רש"י דמנחת ע"פ הנוט' שלפנינו: [ז] צ"ל וקסבר (ש"ס). ולפ"י צריך להניח מן סג מנחה' (ואומר: ח) צ"ל דאמר (ש"ס): [ז] הוא דגמיר (ש"ס): [ח] וירחוקא גמיר לה וכו'לעיל ל"ל (ש"ס): [יא] דהא גובה המזבח (ש"ס.כ"ב): [יב] כשה"ה ויהו עצמו: [יג] כשה"ה נוטף ונגס ופסלו מאותו היום והלאה ונגזר: [יד] צ"ל דאף מזבח (ש"ס): [טו] צ"ל ומנחה הודב (ש"ס) [טז] תרביח במנחה כהצ"ר אהל מועד ויכלה ל"ל והשלו נמקם (ש"ס): [יז] קדש קדש. בג"ש קדש קדש ל"ל (ש"ס.כ"ב). וז"י א"ת י': [יח] דפריך ארבה שחיטתו (ש"ס):

[יט] מפתח (צ"ק): [כ] ומיהו קשה ל"ל (ש"ס). וגר"י צ"ק ומיהו הא לא קשיא כיון דאליבא דרב קיימא דאיהו תני במנתי צריך למנטי צריך (דאין) [דיש] לו צורת הפתח כדאמר התם. ומאיא טעמא של פריך בסמוך ור"י מפתחו של אולם גמרי והתני וכו' ולא משני שאני פתחו של אולם דה"ל צורת הפתח כיון דאליבא דרב קיימא לא משני דהכי ועוד דשערי וכו': (כ"א) וכו' ראב"א לא משני (ש"ס): (כב) טעמא גמיר פריך ל"ל (ש"ס): (כג) רבינו הם (ש"ס.כ"ב.ש"ס) וכו' בתוי הרא"ש ותור"פ ושאר ראשונים בעירובין ש"ס, [והסגיה כ"ג] וילגה שכתב דפי' זה איתא בר"ש דעירובין, לא דקן: [כד] צ"ל דמסתברא (ש"ס): (כה) דפתח אהל מועד על כרחין שלא כדין איקרי פתח והיחדש כו' ל"ל (ש"ס): [כז] תוס' ה"א"ש שס נוטף וכוה"ג לא איקרי פתח: (כו) בתוס' ה"א"ש הל"ך פתח התיכל דלא איקרי

אמה אל הכסף. אָלל השַׁעַר וקס"ד [: בגובהה קאמר וה"ה לכל החצר: **משפת מזבח ולמעלה**. למעלה מן המזבח היה גובהן ה' אמות: **משפת סוכב ולמעלה**. עד מקום הקרנות ולמטה הימנו ו' אמות וגובה הקרן אמה: **ור' יהודה**. אומר [ח] דברים ככתבן כי גמיר ג"ש דרצוע רצוע ברחבה דגמיר [ט] למימר דמאמנעיתו מודד וממוצב דיחוקאל [ז] וכלעיל: **ולרבי יהודה**. נהי גמי דדברים ככתבן הא קא מיתחזי כהן דהא [א] גובהו שלש וקלעים אינן אלא חמש והוא [ב] עצמו ג' אמות נמנא ראשו למעלה מן הקלעים: **בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב קידש**. המלך את [תוך החצר] וגו' שהורכה כל הרצפה לקדשה לשם מוצב וקדושתה בשצירי מנחה ובציר כדאמר"י בשבועות (דף ט.ד): **מאי קידש**. את תוך החצר: ומשני קדשו לשם עזרה להעמיד צו מוצב אבנים **בשלמא לר' יוסי**. דאמר של גלמה גדול ושל משה קטן: **היינו דכתיב קטן**. אמוצב הנחשת והכי קאמר העמיד מוצב אבנים כי מוצב הנחשת קטן [ט]: **אלא לרבי יהודה**. דאמר כולה נרצפה קידש דמוצב [י] גלמה לא יכול להכיל העולה: **מאי קטן**. דכתיב אמוצב הנחשת הא שלגמה גופיה קטן הוה: **הכי קאמר נו'**. ומסו' דקאי במקום מוצב הנחשת וחילופו הוא קרי ליה מוצב הנחשת ובדברי אימיה (בד' קרי ליה הכי כהדיא ויעש (המלך) מוצב נחשת כ' אמה ארכו וכו' אמה רחבו ואמקום המערכה קאי: **במאי קמיפלגי**. ר' יוסי דגמיר רצוע רצוע ממוצב והובד ורבי יהודה דגמיר לז' משל יחוקאל: **כלי מפלי**. מוצב הנחשת והוצב [טז] כלים הם: **מודה ר' יהודה בדמים**. דאע"ג דאמר רבי יהודה כל העזרה מקודשת הני מילי להקטיר חלצים אצל לזריקת דמים לא: **מדת הסערובת**. של פסחים מעל הרצפה: **גנינו**. בשבילו: **וכי אלל המוצב אלוה**. והלא כל העזרה

שכרה לך **דכתיב** [טז] צננתה צמקס קדוש (ויקרא ו: **קדש קדוש** י"ז. בג"ש דקדש קדשים ילפי מהדדי: **מאוס** ג'
גבוהה הוא דכתיב וגם לא גרס אל הכתף דלא קאי אחמש עשרה דכתיב צקרא דההוא לא מיתוקמא אלא ברחבה אלא פירוש הוא כלומר הקלעים היו גבוהין חמש עשרה שלא יראו עבודה שצדיו כרבי יוסי דאמר מוצב י' אמות והאי דכתיב צקלים וקומה ה' אמות ולמעלה והאי קרא דמיימי וקומה ברוכה ה' אמות (היינו) [כז] להוכיח גובה פתח כ' אמה היינו [כח] ההוא דכתיב גבי מסך כסוף ויקהל ומפרש דמשפת קלעים ולמעלה קאמר שהקלעים היו גבוהין סביב החצר לפון ודרוס ומערב וכן לגד המזרח [שכמו] [כ"א] שהקלעים היו ט"ו רוחב מימין הפתח וכן משמאל הפתח כמו [כב] כן היו גבוהין ט"ו אמה ועל מסך הפתח כתיב רוחב כ' אמה וקומה ה' אמות ברוחב לעומת קלעי החצר פירוש שהמסך כל רוחב כ' היה גבוה ה' אמות משאר קלעי החצר אשתכח למסך גבוה כ' וזו היא אמת [כג] גובהו של פתח וההיא שינויא בתרא אלא לרבנן דהא לרבי יהודה לא מיתוקס ההוא כרבי יוסי דהכא אלא כרבי יוסי דהכא ול"ג ט"ו אמה נמי לא מיתוקס ההוא שינויא כרבי יוסי דהכא אלא כרבי יהודה פלגי עליה והכא בשמעתינן גרסי' מה משכן י' אמות אף מוצב י' אמות קלעים ט"ו ולא גרסינן [כד] גמי אל הכתף דלאו קרא מייתי ובצרייתא דמלאכת המשכן לא גרסינן כלל קלעים ט"ו צמילתא דר' יוסי ופירושא בעלמא הוא כלומר הקלעים היו גבוהין ט"ו אמה שלא יראה כהן ועבודה צדו ומה ת"ל ה' אמות משפת מוצב כו' ור"ת מפרש בספר הישר דלשמואל עזמו פריך יילף מפתח שער החצר מנא [כה] ליה דושחטו פתח אהל מועד אפתח היכל קאי ואי אפשר לומר כן כלל כדמוכחי כונה קראי בפרשת אלה פקודי ובשאר מקומות וקצת קשה לפירוש ר"ת [כז] דפריך מגובה חמש דמאי משני פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי כיון דנקרא שער כ"ש דאיקרי פתח דפתח קטן משער ועוד יילף מפתח עזרה שנקרא פתח (צמחאל מה) והיה גובהו עשרים ^ו: **הבי קאמר מוצב אבנים שעשה שלמה תחת מוצב הנחשת**. מימה דכ"פ כמה בהמה (שבת דף נה.) אמרינן ויעמוד אלל מוצב הנחשת מי הוה אמר להן הקב"ה התחילו ממוקס שאומרים שירה לפני ככלי נחשת ואמאי לא אמר כי הכא ור"ל דהתם מה לו להזכיר מוצב הנחשת כלל: **מודדה רבי יהודה בדרבמים**. מימה מאי קס"ד מעיקרא והא קרן [כח] ורצוע יסוד מעכבין [כט] [נקמן סג.]: **קדשים קלים מנין**. מימה דלא יליף מהיקשא מזהת התורה ^ס: **אתיא מדרשא דרבי יוסי**. מימה [כל] ל"ל ג"ש דקדש קדשים [ל] ועוד [כ"א] [קדשים קלים] גופה יילף ממעשר וכי תימא מה למעשר שכן טעון וידוי וכסף וזורה צכור ויכתי ועוד דבהאי קרא דמיימי דמקיש מעשר לצכור גמי כתיב מטאת ואשס דמניא בספרי פרשת ראה אנכי צקרכס ולאנכס אלו מטאות ואשמות וכן צקרא דלא תוכל לאכול בשעריך דריש פירק בתרא דמכות (דף ט.ד) צקרך ולאנך אלו מטאות ואשמות:

קדשי קדשים פרק שישי זבחים

עשרים אמה ובשמעתא קמייתא דעירובין (דף ב: צ) קשה טפי דפריך בין לרבנן בין לר' יהודה לילפו מפתח שער החצר ופי' שס צקונטרס שני לשונות ופי' בלשון שני דפריך [יח] שיחשב פתח ברחב עשרים ומשני פתח שער החצר איקרי פתח סתמא לא איקרי ואיציעית אימא כי כתיב

חמש עשרה ^ה) בגובהה כתיב והכתיב וקומה ה' אמות והוא משפת מוצב ולמעלה ופי' שס צקונטרס דהיינו כר' יוסי דשמעתין וזו היא מימה דלא מנינן למימר חמש עשרה אמה בגובה כתיב אלא ברחבה כדפרשית ועוד קשה דאי מרחבה פריך התם הוה ליה למימר הכי אלא הא דתנן ברחב מעשר אמות ימעט יילף מפתח שער החצר כיון דעד השתא איירי בגובהה ועוד לר' יהודה אמאי הוצרך להקשות מפתח החצר פתח [י"ח] אולם דקאי ציה הוה ליה לאקשווי ועוד מאי קושיא מפתח החצר התנן ^ט יש לו זורת הפתח א"ל למעט ומחר זורת הפתח הוה ליה שהיו העמודים שהקלעים מלוין צהן ומיהו [כ] צמקון ^ב) (קשה) כי פריך ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והתנן וכו' [כ"א] לא משני שאני פתחו של אולם דה"ל זורת הפתח [ובע"כ כ"ל] דכיון דלעילא דרב קיימא לא משני הכי דאיהו תני במתני' צריך למעט כדאמר התם (ב: ג.) ומאי טעמא [כ"ב] פריך [שפיר] השתא ועוד ^א) דשער חצר לא ה"ל זורת הפתח שהכלונסות היו על הווין שקבועין צעמודין מנחוץ ואמרינן התם בצ"ק ^ב) (דף י"א.) זורת הפתח שעשה מן האל לא עשה כלום. ומפרש רבינו [כ"ג] דמגובהה פריך התם דלא יחשב פתח ביתר מה' אמות ומסתברא [כ"ד] היא לן טפי למילף מפתח החצר ממאי דיליף מפתח ההיכל דפתח [כ"ה] המשכן על כרחין שלא כדין איקרי פתח אהל מועד ומידוש הוא דלא הוה ליה גיפויפי שהיה פרוץ לפניו צמלאו [כ"ו] הלכך פתח

ההיכל שהיה צמקומו [כ"ז] דלמא שלא דתינ גמי איקרי פתח ובתר הכי גרס איציעית אימא קלעים ט"ו אמה [כ"ח] וכי כתיב וקומה ברוכה ה' אמות משפת קלעים ולמעלה וההיא שינויא כרבי יוסי דהכא ול"ג ט"ו אמה נמי לא מיתוקס ההוא לא מיתוקמא אלא ברחבה אלא פירוש הוא כלומר הקלעים היו גבוהין חמש עשרה שצדיו כרבי יוסי דאמר מוצב י' אמות והאי דכתיב צקלים וקומה ה' אמות ולמעלה והאי קרא דמיימי וקומה ברוכה ה' אמות (היינו) [כז] להוכיח גובה פתח כ' אמה היינו [כח] ההוא דכתיב גבי מסך כסוף ויקהל ומפרש דמשפת קלעים ולמעלה קאמר שהקלעים היו גבוהין סביב החצר לפון ודרוס ומערב וכן לגד המזרח [שכמו] [כ"א] שהקלעים היו ט"ו רוחב מימין הפתח וכן משמאל הפתח כמו [כב] כן היו גבוהין ט"ו אמה ועל מסך הפתח כתיב רוחב כ' אמה וקומה ה' אמות ברוחב לעומת קלעי החצר פירוש שהמסך כל רוחב כ' היה גבוה ה' אמות משאר קלעי החצר אשתכח למסך גבוה כ' וזו היא אמת [כג] גובהו של פתח וההיא שינויא בתרא אלא לרבנן דהא לרבי יהודה לא מיתוקס כלל [כד] ואע"ג דקאי התם לשנויי לרבנן ולרבי יהודה שינויא קמא יתיישב לרבי יהודה דשנינן פתח סתמא לא איקרי דהכי נמי לא מיתוקס ההוא שינויא כרבי יוסי דהכא אלא כרבי יהודה פלגי עליה והכא בשמעתינן גרסי' מה משכן י' אמות אף מוצב י' אמות קלעים ט"ו ולא גרסינן [כד] גמי אל הכתף דלאו קרא מייתי ובצרייתא דמלאכת המשכן לא גרסינן כלל קלעים ט"ו צמילתא דר' יוסי ופירושא בעלמא הוא כלומר הקלעים היו גבוהין ט"ו אמה שלא יראה כהן ועבודה צדו ומה ת"ל ה' אמות משפת מוצב כו' ור"ת מפרש בספר הישר דלשמואל עזמו פריך יילף מפתח שער החצר מנא [כה] ליה דושחטו פתח אהל מועד אפתח היכל קאי ואי אפשר לומר כן כלל כדמוכחי כונה קראי בפרשת אלה פקודי ובשאר מקומות וקצת קשה לפירוש ר"ת [כז] דפריך מגובה חמש דמאי משני פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי כיון דנקרא שער כ"ש דאיקרי פתח דפתח קטן משער ועוד יילף מפתח עזרה שנקרא פתח (צמחאל מה) והיה גובהו עשרים ^ו: **הבי קאמר מוצב אבנים שעשה שלמה תחת מוצב הנחשת**. מימה דכ"פ כמה בהמה (שבת דף נה.) אמרינן ויעמוד אלל מוצב הנחשת מי הוה אמר להן הקב"ה התחילו ממוקס שאומרים שירה לפני ככלי נחשת ואמאי לא אמר כי הכא ור"ל דהתם מה לו להזכיר מוצב הנחשת כלל: **מודדה רבי יהודה בדרבמים**. מימה מאי קס"ד מעיקרא והא קרן [כח] ורצוע יסוד מעכבין [כט] [נקמן סג.]: **קדשים קלים מנין**. מימה דלא יליף מהיקשא מזהת התורה ^ס: **אתיא מדרשא דרבי יוסי**. מימה [כל] ל"ל ג"ש דקדש קדשים [ל] ועוד [כ"א] [קדשים קלים] גופה יילף ממעשר וכי תימא מה למעשר שכן טעון וידוי וכסף וזורה צכור ויכתי ועוד דבהאי קרא דמיימי דמקיש מעשר לצכור גמי כתיב מטאת ואשס דמניא בספרי פרשת ראה אנכי צקרכס ולאנכס אלו מטאות ואשמות וכן צקרא דלא תוכל לאכול בשעריך דריש פירק בתרא דמכות (דף ט.ד) צקרך ולאנך אלו מטאות ואשמות:

מרת פתח אלא מכותיב פתח אוהל מועד: [בח] אמה הוא הגביהו (תוס' הרא"ש ש"ס). ובש"מ אמה גובהה: [בג] צ"ב מדוע יוקף כסוגריים: [ג] והיינו (ש"ס): [ד] בש"מ מוקף מינות [שכמו] שהקלעים היו ט"ו רוחב: [לב] וכמו כן (ש"ס.כ"ב): [לג] מרת גובהו ל"ל (ש"ס): [לד] דהא לר' יהודה קניי הטרך קביב לא גביי אלא חמש (תוס' הרא"ש ש"ס): [לה] ולא גרסינן ואומר ולא גרסינן גמי כו' כ"ל (ש"ס): [לו] צ"ל ונגזא (ש"ס): [לז] בש"מ תקן דצ"ל לפירוש רבינו, זה אינו מואס להגהות דלעיל צמות כג. ובתוס' ה"א"ש ומוס' ר"פ עירובין איתא ר"ת כלפנינו: [לח] בש"מ נוטף וכבש. וכ"ה לטון הגרייתא לקמן סב ע"א: [מ] גי' צ"ק ופמ"א מימה דקדשי קדשים גופיה גיףל ממעשר וכי תימא כו'. והשאר נמקם ובע"ז כדל"ש. ס"א מימה ל"ל ג"ש דקדש קדשים. הא כתיב בהאי קרא דמיימי והבאתם שמה וגו' ועוד כו' (ש"ס): [מא] דקדש קדש כדל"ל (ש"ס.ש"ס). דאה לעיל א"ת ו. [מב] ועוד דמנחה גופיה נילף ממעשר הקל וכי תימא כו' כ"ל (ב"ש, ובכ"ז בגליון. ועי' מילרין). מ"ל ועוד דקדשי קדשים גופיה גיףל (ש"ס):

עין משפט ונר מצוה

י אבג מויו פ"ג מהלכות פסח"מ הלכה כפ כה:

תורה אור השלם

- ארך הַחֲצֵר מִזֶּה כְּאֵמֶה וְרֵיבֹב הַמִּשְׁמֵים בְּחַמְשֵׁים וָקֶמֶה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁוֹר וְאֶרְבֵּיָהֶם חֲדָשָׁה: שְׁמוֹת כו, יח
- וְעִשְׂיָהּ אֶת הַמּוֹבָב עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אַרְךָ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רֵיבֹב רִבְעֵי יָהֳדָה הַמּוֹבָב וְשִׁלְשׁ אַמּוֹת קָמוֹת: שְׁמוֹת כז, א
- בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמִּלְךְ אֶת חוֹר הַחֲצֵר אֲשֶׁר לְפָנֵי בֵית יְהוָה כִּי עָשָׂה שָׁם אֶת הַעֲלֵה וְאֶת הַמּוֹנֶה וְאֶת הַחֲלָבִי הַשְּׁלֵמִים בִּי מוֹבָב הַחֲדָשֶׁת אֲשֶׁר לְפָנֵי יְהוָה קָטָן מִהִבֵּיל אֶת הַעֲלֵה וְאֶת הַמּוֹנֶה וְאֶת הַחֲלָבִי הַשְּׁלֵמִים: כ"א ה, טד
- וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אֲהֲרֹן וְאֶל אֲלֶעָזָר וְאֶל אִיתְמָר בְּנֵי הַיְהוָה וְאֶת הַמּוֹנֶה הַיְהוָה וְאֶת הַמּוֹנֶה הַיְהוָה מִאֲשֶׁר יְהוָה וְאֶבְלֶהָ מִצּוֹת אֶצֶל הַמּוֹבָב בִּי קִדַּשׁ קִדְשֵׁים הָאֵל: יקרא י, יב

מוסף רש"י

מדת התערובות. של פסחים שמתמלו על הרצפה משום דמייסין לאחר שמתקבל הדם אלד מן הפסחים נשפך ללחן ולא מוקם והשתא משתרי צוריקה דהאי טס, דק"ל נשפך הדם מן הכלי על הרצפה ואספו כשר (מנחות ^{סג}) שאם ישפך דמיו של אחת מהן. ע"י שפן נכנס ויגהלים לעשות: נמצא כוס זה מכשירו. שהרי מטלם מעובדים ט, ואי משום דלעזוב כדס התמלית, אמרינן לקמן ר' יהודה נטעמיה דאמר לחן דס מנטיל דס, ולא אמרינן אדמיו ליה כהתערבו חילוי ועדיו לאוספו (שע"י דר). ג' דברים. ז' אמת מהן וסלן שטיין כספרי (מכות י"ט):

שיטה מקובצת

ודלמא משום דבעינן מצוה מן המופתה. הוא הדין דהוה מצי למימר משום דבעינן יסוד: תורה"א איתא כו' דריש פ"ב דמכות בקרי' וצאנך אלו השאות ואשבות. ולמאי דפי' ירי"א לעיל (דף ט ע"ב) דלמילה לא קיימי אשתתוף ואשמות דכתיב אטם ומיכיס ימלא (שור"ק):